

№ 2 Дәріс. Реферат ғылыми жұмыс ретінде

1. Рефератты жазу мақсаты.
2. Рефераттың тақырыптық құрылымы.
3. Рефератты қорғау.

«Реферат» термині әр түрлі жұмыс түрлерін білдіреді:

- а) тиісті әдеби және басқа да дереккөздерді шолуды қоса алғанда, белгілі бір тақырып бойынша баяндама;
- б) ғылыми жұмыстың мазмұнын таныстыру.

Кітаптың немесе мақаланың қысқаша есептері болып табылатын тезистер, әдетте, студенттерге берілмейді. Олар салалық реферат журналдарында жарияланады. Олардың мәні - кітаптағы басты нәрсені оқшаулау және оны қысқаша жеткізу. Дегенмен, қорытынды біліктілік жұмысын ресімдеу талаптарына сәйкес, студент өз зерттеуінің абстрактілі сипаттамасын (авторефераты) жүзеге асырады.

Тақырыптық реферат (бұдан әрі абзац мәтінінде - реферат) - бұл теориялық немесе эмпирикалық материалды зерттеу мен өңдеу негізінде мәселені зерттеу қысқаша баяндалатын жазбаша жұмыс.

Эссе жазудың мақсаты - оқылатын пән бойынша теориялық және практикалық білімді бекіту мен кеңейту ғана емес, сонымен қатар студенттің әдістемелік мәдениетін дамыту.

Сілтеме белгілі бір оқу пәнінің білім көздерімен жұмыс жасаудың әдістерін, әдістері мен құралдарын меңгеруге арналған. Реферат зерттелген көздердің мазмұнын қайта айтпайды, бірақ оларды талдауды, жалпылауды, қайта құрылымдауды, жүйелеуді және т.б.

Реферат жұмысы теория негізінде де, практикалық тәжірибені зерттеу негізінде де жүргізілуі мүмкін.

Рефератта жаңалық элементтері болмауы керек. Бірнеше дереккөзде қамтылған берілген тақырып бойынша негізгі идеяларды сауатты және логикалық түрде баяндап, оларды көзқарастарына қарай топтастыру жеткілікті. Автореферат авторы өзінің көзқарастарының бірімен ынтымақтаса отырып, оның артықшылықтарын көргенін дәлелдей алуы тиіс.

Оқушының эссесін бағалай отырып, мұғалім оқушының ғылыми әдебиетпен жұмыс істеу қабілетіне, мәселені контексттен оқшаулауға, логикалық ойлау дағдысына, жазу мәдениетіне, ғылыми мәтінді құрастыруға қойылатын талаптарды білуге, сілтемелерге, құрастыруға назар аударады. Әдебиеттер тізімі немесе библиография.

Рефератты бағалау критерийлерінің бірі - оның мазмұнының айтылған тақырыпқа сәйкестігі. Берілген тақырыпқа жабысу, қажетсіз ауытқулар түріндегі «асып кетуден» аулақ болу, тәжірибе болмаған жағдайда оңай емес. Бұл үшін ақыл - ой тәртібі мен логикалық ойлауды дамыту қажет.

Студенттің міндеті - ұсынылған әдебиеттерді мүмкіндігінше толық, дұрыс, мағынасын бұрмаламай пайдалану, авторлардың ұстанымын түсіну және оны өз жұмысында дұрыс жеткізу.

Рефераттың дұрыс пішімделуі маңызды. Дәл осы рефератпен жұмыс жасау барысында пайдаланылған дереккөздерге дұрыс сілтеме жасау, автордың мәтініне дұрыс сілтеме жасау қабілеті жинақталады және жинақталады.

Тақырыптық реферат құрылымы:

1. Титул беті
2. Мазмұны
3. Негізгі бөлім (жоспар бойынша мәтін)
4. Қолданылған әдебиеттер тізімі

Тақырыптық рефератты орындау бойынша операциялардың реттілігі:

1. Тақырып таңдау.
2. Таңдалған тақырып бойынша әдебиеттермен алғашқы танысу.
3. Зерттеу мүмкіндіктерінің өзіндік диагностикасы.
4. Тақырыпты түзету.
5. Зерттеу дизайны:
 - а) ғылыми аппаратты әзірлеу (кіріспені әзірлеу);
 - б) рефераттың қысқаша контурын жасау.
6. Әдебиеттерді оқу және нотаға түсіру (ғылыми мәтіндер).
7. Теориялық әдебиеттердің мазмұнын өңдеу.
8. Рефераттың негізгі бөлігін жазу.
9. Қорытынды жасау.
10. Қолданылған әдебиеттер тізімін құрастыру.
11. Реферат жұмыс мәтінін редакциялау.
12. Жұмысты жетекшіге тапсыру.
13. Ғылыми жетекшінің ескертулеріне сәйкес рефератты аяқтау.

Тақырыптық рефераттың композициялық құрылысы оған жүктелген міндеттерден туындайды. Реферат титулдық беттен басталады. Осыдан кейін мазмұндама бар, ол бір уақытта рефераттың контуры болып табылады. Реферат мәтіні үш бөлімге бөлінеді: кіріспе, негізгі бөлім және қорытынды.

Кіріспеде реферат тақырыбының өзектілігін негіздеу керек, зерттеудің мақсаты, тақырыбы мен міндеттерін айту керек, зерттеу пәні мен қолданылған дереккөздер туралы жаңа білім алу әдістерін көрсету керек.

Рефераттың негізгі бөлігінің құрылысы оның көлеміне, мазмұны мен мақсатының ерекшелігіне байланысты. Негізгі бөлім бірнеше тараудан тұруы мүмкін, бірақ ол тұтас мәтін болуы мүмкін. Онда тараулар арасындағы логикалық сабақтастықты сақтай отырып, кіріспеде келтірілген мәселе ашылады, оның шешілу жолдары дереккөздер материалдарынан ізделеді, оған әр түрлі көзқарастар суреттеледі және автордың көзқарасы оларға реферат көрсетіледі. Әр тараудың соңында қорытынды жасалады. Рефератта тараулар болмауы мүмкін, бірақ абзацтардан тұрады. Кейде оның бөліктерге бөлінуі болмайды (тараулар, абзацтар), бірақ тұтас жұмыс ретінде орындалады. Алайда, бұл жағдайда реферат мазмұнды ұсынудың ішкі логикасына ие болуы

керек. Рефераттың концептуалды-терминологиялық аппараты 5-10 ғылыми термин.

Қорытындыда жұмыстың жалпы нәтижесі шығарылады, мәселені одан әрі зерттеудің келешегі баяндалады.

Тақырыптық рефератта пайдаланылған әдеби көздердің тізімі, әдетте, кемінде бес тақырыптан тұруы керек.

Рефераттың ғылыми аппаратына енгізілген зерттеу операцияларының саны тақырыпқа, зерттеу түріне байланысты, сондай -ақ ғылыми жетекшімен келісім бойынша өзгертілуі мүмкін.

Бақылау сұрақтары:

1. Рефератты қандай мақсатта жазады?
2. Реферат қандай тақырыптық құрылымнан тұрады?
3. Рефератты қорғауға қойылатын талаптар.